

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการท่องเที่ยว
ในเขตเทศบาลตำบลปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้เขียน นางสาววีรยา ชัยมานะกิจ

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลชุมชน)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยูยงค์ จันทรวิจิตร ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา เหลืองอากาศพงศ์ กรรมการ

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลปาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 327 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน 2) ผู้ประกอบการร้านอาหารและที่พัก 3) นักท่องเที่ยวชาวไทย 4) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และ 5) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 ท่าน และ กลุ่มตัวอย่างในการจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพเรื่องการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 54 คน การศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดของเดวิด สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร, และ ปิตพงษ์ เกษสมบูรณ์ (2545) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แผนที่จุดเสี่ยง แบบสอบถาม และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยว โดยผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.95 และได้นำมาหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบแอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 รวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

สถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลปาย ก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพ ทั้งด้านบวกและด้านลบต่อประชาชนในชุมชน ดังนี้

ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านบวก คือ 1) เพิ่มความปลอดภัยให้แก่ประชาชนจากอุบัติเหตุจากรถเนื่องจากมีการปรับปรุงถนน 2) ประชาชนได้รับการส่งเสริมสุขภาพจากหน่วยงานราชการ ด้านลบ คือ 1) มีการจอดรถไม่เป็นระเบียบก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากรถ และมลพิษทางอากาศซึ่งอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ซื้อรถจักรยานยนต์ยังไม่คล่อง 2) น้ำประปาปริมาณขาดคุณภาพ เพราะกระบวนการผลิตไม่มีประสิทธิภาพ

ผลกระทบทางสุขภาพทางด้านจิตใจด้านบวก คือ 1) รู้สึกพึงพอใจที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยว 2) รู้สึกพึงพอใจต่อการท่องเที่ยว เพราะมีการสร้างสาธารณูปโภค ด้านลบ คือ 1) ประชาชนเกิดความรำคาญ และความเครียด เนื่องจากเกิดเสียงดังรบกวนจากนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเวลาพักผ่อนไม่ตรงกัน และ 2) มีความวิตกกังวลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคมด้านบวก คือ 1) มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคม และการสื่อสาร 2) มีอาชีพและรายได้จากการท่องเที่ยว ด้านลบ คือ 1) ถนนคนเดินมีการวางขายของไม่เป็นระเบียบ 2) ประชาชนในพื้นที่ต้องย้ายที่อยู่ เพราะมีการใช้ที่ดินเพื่อประกอบธุรกิจ

ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณด้านบวก คือ 1) รู้สึกภูมิใจที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน และ 2) รู้สึกภูมิใจที่ท้องถิ่นมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ด้านลบ คือ 1) รู้สึกสูญเสียคุณค่าทางจิตใจ เพราะวิถีชีวิตดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป และ 2) การเคารพผู้อาวุโสและความเคร่งครัดในศาสนาลดน้อยลง

ผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลปายในการเสนอทางเลือกและมาตรการในการป้องกันหรือลดปัญหาที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพต่อประชาชน เช่น ควรมีการรณรงค์รักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและโบราณสถาน ตลอดจนมีการบังคับใช้กฎระเบียบ หรือข้อบังคับอย่างจริงจัง ในเรื่องสถานบันเทิง ที่พัก ร้านอาหาร และถนนคนเดิน และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและมาตรการ และการจัดการเรื่องการท่องเที่ยว

Independent Study Title Health Impact from Tourism on People in Pai Municipality,
Pai District, Mae Hong Son Province

Author Miss Veeraya Chaimanakij

Degree Master of Nursing Science (Community Nursing)

Independent Study Advisory Committee

Assistant Professor Dr. Yuwayong Juntarawijit Chairperson

Assistant Professor Suchada Lueang-a-papong Member

ABSTRACT

Tourism is a service industry that is important to a country's development. This descriptive study aimed to study the health impact from tourism on people in Pai municipality. The samples were divided into 3 groups: 327 people who lived in Pai municipality, Pai district, Mae Hong Son province, selected by multi-stage sampling; 30 samples included community leaders, people who worked in restaurants and guest houses, Thai tourists, foreign tourists and government officers whose work was related to tourism in Pai municipality, selected by purposive sampling for the focus group and 54 stakeholders for public scoping meeting. This study was based on the health impact assessment concept of Decharut Sukkumnoed, Wichai Aekplakorn, and Pattapong Kessomboon (2002). The instruments used in this study were risk mapping, a questionnaire, and guidelines for the focus group discussion, which were constructed by the researcher and reviewed by 3 experts. The content validity index was 0.95 and reliability tested by Cronbach's alpha coefficient was 0.93. The methods used for data collection were a questionnaire, focus group discussion and public scoping meeting. Data from the questionnaires were analyzed by using descriptive statistics, data from focus group discussion and public scoping meeting used content analysis.

The results showed that the tourism in Pai municipality had both positive and negative health impacts on people in the community as follows:

Positive impacts on physical health were; 1) an increase in accident safety because the roads were repaired and 2) people received support about health activities from government officers. Negative impacts were; 1) car parking was not well organized, which caused accidents and air pollution, especially accidents caused by unskilled foreigners riding motorcycles and 2) poor quality of water due to insufficient water production.

Positive impacts on mental health were; 1) satisfaction with the increase in income from tourists and 2) satisfaction from improved infrastructure. Negative impacts were; 1) annoyance and stress due to noise pollution from tourists, especially foreign tourists who had different sleep patterns and 2) worried about personal safety and property.

Positive impacts on social health were; 1) the development of transportation and communications and 2) having occupations and incomes from tourism. Negative impacts were; 1) poor organization for the walking streets and 2) displacement of people because the lands were used for businesses.

Positive impacts on spiritual health were; 1) feeling proud that tourists visited the community and 2) feeling proud that the community was developed. Negative impacts were; 1) loss of traditional values due to lifestyle changes and 2) loss of respect for the elderly and strictness in religion.

The findings of this study can be used as base line data for organizations that work in relation to tourism in Pai municipality, to propose alternative options and measures in preventing or reducing problems from tourism that may cause health impacts on the people. Campaigns on environmental conservation, natural tourism sites and historic spots in the community should be conducted. Regulations regarding entertainment complexes, guest houses, restaurants and the walking street must be implemented. In addition, the policy and regulation making and management of tourism should include participation from local people and stakeholders.